

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA GEOMETRIK FIGURALARNI FARQLASH VA NOMINI AYTISHGA O'RGATISH.

Andijon davlat pedagogik instituti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi

Hakimova Umidaxon

Alisherova Zarnigor

Anotatsiya: Ushbu maqola bolalarni geometrik figuralarni farqlash va ularning nomlarini o'rganishga yo'naltirilgan metod va vositalar haqida. Geometrik shakllarni (doira, kvadrat, uchburchak, to'g'ri to'rtburchak va boshqalar) tanib olish va nomlash bolalarning aqliy rivojlanishi, fazoviy tafakkuri va nutq qobiliyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar : geometrik figuralar, geometrik etalonlar, oval, konus, to'g'ri to'rtburchak, doira, uchburchak didaktik va ta'limiy o'yinlar.

Geometrik figuralar bilan tanishish bolalarning aqliy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Bu jarayon bolalarning fazoviy tafakkuri, kuzatuvchanligi va nutq qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarga geometrik figuralarni farqlash va ularning nomlarini o'rgatish esa pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biridir. Quyida bu mavzudagi asosiy metodlar va vositalar tahlil qilinadi.

1. Boshlang'ich tushunchalar bilan tanishtirish

Bolalarga geometrik figuralarni o'rgatish jarayoni oddiy va oson usullardan boshlanishi kerak. Dastlab ular bilan doira, kvadrat, uchburchak, to'g'ri to'rtburchak kabi asosiy shakllar tanishtiriladi.

Ko'rgazmali materiallar: Geometrik figuralar chizilgan kartochkalar va illyustratsiyalar bolalarga shakllarni yaxshiroq anglash imkonini beradi.

Realdagi obyektlar: Kundalik hayotda uchraydigan buyumlar (misol uchun, soat – doira, kitob – to‘g‘ri to‘rtburchak) yordamida shakllarni tushuntirish samarali bo‘ladi.

2. Geometrik figuralarni farqlash

Shakllarni farqlashni o‘rgatish uchun bolalarning kuzatuvchanligini rivojlantirish kerak. Bu jarayon quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

Taqoslash va aniqlash: Bolalarga turli shakllarni taqdim etib, ularni farqlashni so‘rash. Masalan, “Doira qaysi?” yoki “Kvadratni top.”

O‘yinlar: “Shaklni top”, “Kim tezroq aniqlaydi?” kabi o‘yinlar bolalarning e‘tiborini oshiradi.

3. Shakllar nomini aytishga o‘rgatish

Shakllarning nomlarini to‘g‘ri aytish bolalarning nutq rivojlanishiga xizmat qiladi. Bu jarayonda:

Nutqiy mashqlar: Har bir shaklning nomini birgalikda takrorlash va bu nomlarni oddiy gaplarda ishlatish tavsiya etiladi (masalan, “Bu kvadrat. Kvadrat burchaklari bor.”).

Savol-javob mashg‘ulotlari: O‘rgatilgan shakllar haqida savollar berish orqali bolalar ularning nomini eslab qoladi.

4. Didaktik o‘yinlar va mashg‘ulotlar

Didaktik o‘yinlar shakllarni farqlash va nomlash jarayonida asosiy vosita bo‘lib xizmat qiladi. Quyidagi o‘yinlar juda samarali: “Shaklni joyiga qo‘y”: Geometrik figuralar uchun maxsus o‘yinchoqlar yordamida bolalar shakllarni joylariga qo‘yishni o‘rganadilar. “Shaklga tegishli obyektini top”: Masalan, doira shakli uchun soat yoki likopchani tanlash. “Shaklni chiz va bo‘ya”: Shakllarni chizish va bo‘yash orqali bolalarning ijodkorligi rivojlanadi.

5. Interaktiv texnologiyalarni qo‘llash

Zamonaviy ta’lim texnologiyalari bolalarni shakllar bilan tanishtirishda yangi imkoniyatlarni taqdim etadi:

Mobil ilovalar va dasturlar: Geometrik figuralar haqidagi ta'limiy dasturlar bolalarga shakllarni vizual va interaktiv tarzda o'rganishga yordam beradi. Animatsiyalar va video darslar: Raqamli ko'rgazmali vositalar bolalarning shakllarni tezroq eslab qolishini ta'minlaydi.

6. Qo'l mehnati va ijodiy mashg'ulotlar

Bolalar shakllarni yasash, kesish va ulardan kompozitsiyalar yaratish orqali ularning xususiyatlarini yaxshiroq anglab oladilar: Plastilin va loy bilan ishlash: Geometrik figuralarni yasash bolalarning shakllarni his qilish qobiliyatini oshiradi. Qog'oz bilan ishlash: Origami va kesish mashg'ulotlari orqali bolalar shakllarni o'zlashtiradilar.

7. Amaliy qo'llash va mustahkamlash

Bolalarning shakllar haqidagi bilimlarini mustahkamlash uchun ularga turli topshiriqlar berish mumkin: "Shaklni chiz." "Shaklni aniqlab nomini ayt." "Shakllardan rasm tuz." . Geometrik figuralar bilan tanishish bolalarning aqliy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Bu jarayon bolalarning fazoviy tafakkuri, kuzatuvchanligi va nutq qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarga geometrik figuralarni farqlash va ularning nomlarini o'rgatish esa pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biridir.

Xulosa. Geometrik figuralarni farqlash va nomlarini aytishni o'rgatish jarayoni bolalarning aqliy, nutqiy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Mazkur jarayonda ko'rgazmali vositalar, didaktik o'yinlar va interaktiv texnologiyalardan foydalanish muhim. Shuningdek, bolalarning yoshiga mos yondashuvlar tanlash va ularning qiziqishlarini inobatga olish pedagogik faoliyatning muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Hasanboyeva.O.U. va boshqalar. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. –T.: Ilm ziyo, 2006.

2. Бикбаева Н.У., Ибрагимова З.И., Қосимова Х.И. Мактабгача тарбия ёшидаги болаларда элементар математик тасаввурларни шакллантириш. –Т.: Ўқитувчи, 1995 й.
3. Jumayev M. Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi va nazariyasi. – Т., 2007.
4. Михайлова А., Носова Э. Д., Столяр А. А., Полякова М. Н., Вербенец А. М. Теории и технологии математического развития детей дошкольного возраста. – Издательство «Детство-пресс». Санкт-петербург, 2008.